

УДК 37.58.61

**ПРИЄДНАЙСЯ ДО ДНЯ ДОВКІЛЛЯ – ПОСАДИ
ВИШНЮ – ОКРАСУ РІДНОЇ ЗЕМЛІ**

*Людмила Клименко,
Ірина Мироненко*

У статті йдеться про обласний екологічний проект щодо створення «зелених класів» на Миколаївщині та результати проведення його II етапу-екологічного флеш-мобу.

Ключові слова: «зелені класи», екологічний флеш-моб, вишня звичайна, патріотичне виховання учнів.

ПРИСОЕДИНИСЬ КО ДНЮ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ – ПОСАДИ ВИШНЮ – УКРАШЕНИЕ РОДНОЙ ЗЕМЛИ

*Людмила Клименко,
Ирина Мироненко*

В статье говорится об областном экологическом проекте по созданию «зеленых классов» на Николаевщине и о результатах проведения его второго этапа – экологического флеш-моба.

Ключевые слова: «зеленые классы», экологический флеш-моб, вишня обыкновенная, патриотическое воспитание учащихся.

JOIN THE ENVIRONMENT DAY – PLANT A CHERRY – THE BEAUTY OF OUR HOME LAND

*Lyudmyla Klymenko,
Irina Mironenko*

The article refers to the regional environmental project to create «green classes» in Mykolayiv and the results of its Phase II – ecological flash mob.

Key words: «green classes», ecological flash mob, sour cherry, patriotic education of students.

Уже стало традицією в МОІППО висаджувати рослину на педагогічному подвір'ї на відзначення Дня довкілля. У минулому році це була калина, нині – вишня.

Вишневе деревце та вишневий сад користуються великою пошаною і любов'ю українського народу. «Любіть свою вишневу Україну», – закликає В. Сосюра.

*Любіть Україну, як сонце, любіть,
як вітер, і трави, і води...*

*В годину щасливу і в радості мить,
любіть у годину негоди.*

*Любіть Україну у сні й наяву,
вишневу свою Україну,
красу її, вічно живу і нову,
і мову її солов'їну.*

У багатьох піснях, віршах, п'єсах, казках та оповіданнях знайшлося місце для дивовижної вишні: Шевченківський «садок вишневий коло хати», «мамина вишня в саду» (Д. Луценко), «люблять і шанують у нас вишню, як матір» (М. Кришук, український фольклорист і

краєзнавець).

Саме вирощуванню цієї знайомої з дитинства рослини присвячений другий етап обласного екологічного проекту створення «зелених класів» на Миколаївщині – «Приєднайся до Дня довкілля – посади вишню – окрасу рідної землі».

Уважаємо, що його реалізація сприятиме:

- поглибленню знань дошкільників ДНЗ та учнів загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) про різноманіття рослинного світу природи через продовження створення «зелених класів», розпочате в проекті «Приєднайся до Дня довкілля – посади калину»;
- оволодінню дітьми й учнями практичними навичками посадки та догляду за культурними рослинами;
- патріотичному вихованню дітей на прикладі вивчення особливостей вишні звичайної як однієї з рослин, характерних і

традиційних для України.

Реалізувати проект передбачається в три етапи. На першому етапі (січень – березень 2015 року) відбулося теоретичне ознайомлення дітей із біологічними, лікувальними особливостями вишні звичайної; сплановане розміщення рослин у «зелених класах». На другому етапі проведено флеш-моб (17 квітня 2015 року) з висадження саджанців вишні на території дошкільних та середніх навчальних закладів області, а протягом квітня – жовтня 2015 року – подальший догляд за рослинами і проведення занять у «зелених класах». Третій етап (квітень – грудень 2015 року) має просвітницьку мету, а саме:

- підготовка та проведення тематичних ранків і вечорів;
- проведення ботанічних лекцій-чаювань, присвячених вишні звичайній;
- створення шкільних клубів знавців традицій та звичаїв рідного краю;
- організація і проведення виставки вишитих рушників «Мамина вишня»;
- проведення гри-подорожі до Країни лікарських рослин.

Історія культивування та ботанічні особливості вишні звичайної (*Cerasus vulgaris* Mill). Вишня Володимирська, звичайна, *Cerasus vulgaris* Mill, родина – Розові або Розоцвіті (*Rosaceae*), підродина – сливові (*Prunoideae*). Саме слово «вишня», швидше за все, походить від грецького «віссівія» і «віссівос», що означає «вишневий» або «багрянний». Назва роду *Cerasus* (лат. «церазус») – від міста Керазунд – одного з портів на узбережжі Малої Азії, звідки вишня була, якщо вірити древнім текстам Плінія, привезена до Риму консулом Лукуллом – римським полководцем,

який підкорив Понтійського царя Мітрідата Великого у 74 році до нашої ери.

У ті далекі від нас часи до складу Понтійського царства входили землі південно-східного узбережжя Чорного моря в Малій Азії, що зараз прийнято вважати батьківщиною вишні та черешні.

Пізніше вишня потрапила зі Стародавнього Риму в інші країни Європи. У Франції вона стала широко відома у VIII ст. н. е.

А в Київській Русі вишнею захопився Юрій Долгорукий. Та й зараз майже в усіх країнах-спадкоємцях Київської Русі «вишневі садочки» – обов'язковий атрибут сільського пейзажу. Багато наших співвітчизників навіть не уявляють свій будинок без оточення витончених вишневих дерев. До речі, не тільки наші: у Японії знамениті декоративні вишні давно стали предметом поклоніння місцевого населення. Цвітіння вишні в Японії, що носить назву сакура, – це національне свято, що триває менше тижня; тому квіти сакури є символом скороминущості юності та всього життя.

На Україні за кількістю дерев вишня займає друге місце після яблуні. Вона характерна раннім плодоношенням, доброю зимостійкістю, великою урожайністю. Це також медоносна рослина. Найбільш поширені в нас на Україні види вишні: звичайна, степова або кушова, піщана, а також багато культурних сортів, виведених шляхом селекції. За характером господарського використання сорту вишні можна розділити на десертні, столові й технічні. Десертні сорти мають, що відображено в назві, відмінні смакові якості. Плоди цих вишень (сорти «Гортензія», «Хентська») споживаються, звичайно, у свіжому вигляді. Нам більше відомі не менш смачні столові сорти: «Володимирська»

(яку іноді виділяють в окремий вид), «Лотівка» і «Краса Півночі». Серед технічних найбільш відомі сорти «Морель рання» і «Любська», що досить кисла на смак. Є ще інші: «Растунья», «Гріот Перемога», «Гріот Остгеймський», «Чорноплідна Чистякова» тощо.

Крім того, на Україні культивуються деякі інтродуковані види вишні, наприклад повстиста, японська.

Лікувальні властивості вишні обумовлені її багатим складом. У своєму складі вишня містить корисні речовини – вітаміни групи В, а також вітаміни С, А, Н, Е, РР, органічні кислоти, пектин, крохмаль, вуглеводи, магній, кальцій, калій, натрій, хлор, сірку, фосфор, залізо, марганець, хром, цинк, йод, мідь, кобальт, нікель, бор, ванадій, молібден, фтор.

Плоди вишні містять до 12,7 % цукру, органічні кислоти (більшою мірою молочну та яблучну кислоти до 2,1 %). У складі вишні звичайної в невеликій кількості зустрічаються фарбувальні й дубильні речовини. До складу насіння входять ефірне масло, амігдалин, жирна олія (25–35 %). До складу кори ввійшли фарбувальні речовини, глікозид руброфлобафен і фускофлобафен, дубильні речовини, лимонна кислота. Листя містить лимонну кислоту, амігдалин, кумарин, кверцетин, камедін, дубильні речовини.

Здавна використовувалися антисептичні властивості листя вишні не тільки в народній медицині, але й у кулінарії: якщо поряд із вишневим листям покласти інші плоди або ягоди, то їх свіжість зберігається довше. Можливо тому листя вишні стали застосовуватися в домашньому консервуванні.

Вишневе листя використовують для приготування вітамінного чаю, його додають у варення, кладуть при засолюванні в овочі.

Лікувальні властивості звичайної вишні пояснюються, насамперед, її багатим складом; лише антоціани (тобто природні барвники) чого варті.

Антоціани володіють антиоксидантними властивостями, що зміцнюють капіляри, попереджають передчасне старіння клітин, знижують тиск. Крім цього, вони вважаються хорошим профілактичним засобом, що знижує ризик розвитку онкологічних захворювань. Мінерали й вітаміни беруть участь у процесах кровотворення, здатні поліпшити роботу головного мозку і центральної нервової системи. У давнину відваром ягід лікували багато нервових захворювань.

Є у вишні властивості, що здатні знизити згортання крові. Це обумовлене тим, що у вишні містяться кумарини, тому вона корисна для тих, у кого спостерігається схильність до інсультів, тромбозів та інфарктів. У цьому випадку рекомендується вживати регулярно вишневі ягоди; якщо ягід немає, то їх можна замінити вишневим соком. Це зменшить біль у серці, знизить частоту нападів стенокардії, нормалізує артеріальний тиск.

Водний настій вишневих ягід має жарознижувальну властивість і застосовується під час простудних захворювань. Крім того, за допомогою настою можна поліпшити апетит.

Ягоди вишень здатні підвищувати рівень гемоглобіну в крові. Це пояснюється тим, що в ягодах міститься залізо в легкозасвоюваній формі. Але, небезпечно вживати насіння і кісточки вишні! Вони містять глікозид *амігдалин* (від грец. *άμυγδαλη* – мигдаль), який, потрапляючи в кишечник людини, під впливом бактерій гниття починає розкладатися, утворюючи синильну кислоту, що викликає тяжке отруєння.

Образ вишні в українській літературі
Садок вишневий коло хати

*Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчата,
А матері вечерять ждуть.
Тарас Шевченко*

Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гудуть,
Плугатарі з плугами йдуть,
Співають ідучи дівчата,
А матері вечерять ждуть.
Сім'я вечеря коло хати,
Вечірня зіронька встає.
Дочка вечерять подає,
А мати хоче научати,
Так соловейко не дає.
Поклала мати коло хати
Маленьких діточок своїх,
Сама заснула коло їх.
Затихло все... Тільки дівчата
Та соловейко не затих.

ВИШНІ

Антоніч Богдан-Ігор

Антоніч був хрущем
і жив колись на вишнях,
на вишнях тих, що їх
оспівував Шевченко.
Моя країно зоряна, біблійна й пишна,
квітчаста батьківщино
вишні й соловейка!

Де вечори з євангелії, де світанки,
де небо сонцем привалило білі села,
цвітуть натхненні вишні
кучеряво й п'яно,
як за Шевченка, знову
поють пісню хмелем.

Мамина вишня

Дмитро Луценко

Знову наснилось дитинство,
Тепле, як гарна весна.
Вишня вдяглася в намисто,
Мама щаслива й сумна.
Там за село проводжала
Долю мою молоду...
Щедро мені щебетала
Мамина вишня в саду.
Вдаль голубими вітрами
Весни за обрій плвли.
Раннім туманом у мами
Коси, як дим, зацвіли.
Мати в тривогах вінчала
Щастя жадане й біду...

*Радо мене зустрічала
Мамина вишня в саду.
Здавна близьке й сокровенне
Все там, аж терпне душа.
Начебто й мама до мене
Стежкою в сад поспіша.
Знов, як бувало, до столу
Кличе, лиш в хату зайду...
Ронить зацвіток додолу
Мамина вишня в саду.
Пісня любові й дитинства
В серці бринить, як струна.
Наче священна молитва
З рідного краю луна.
Та не порадує літо
Душу мою молоду...
Плаче тепер білим цвітом
Мамина вишня в саду.*

Легенди про вишню

I

Жила колись на Україні одна родина. Чоловік козакував за потреби, а відтак сіяв хліб. Жінка була йому до помочі й доглядала за дітьми, бо було за ким. Дав їм Бог п'ятеро синів та одну дочку. Зіп'ялися на ноги господарі, добралися до якогось там достатку. Милувалися у вільну хвилину обоє своєю донечкою-писанкою і синами-соколами. Обминало їх нещастя, бо хатина ховалася у глибокому байраку та й гострі шаблі і стріли батька та його синів завжди були на сторожі. Та людське щастя в руках Божих...

Настали на Україні важкі часи й вороги віднайшли той щасливий будинок і взялися до грабунку. Стали проти ворогів батько із синами, але сила соломі ломить: сміливих козаків постріляли і порізали. Кинулися кати до хати та на їхній дорозі стала мати із самострілом. Поклала кулею зайд, а сама впала на порозі рідної хати. Тіла козачі вороги потягли із собою кудись, а маму донечка поховала у саду.

І сталося диво...

Виросло на тому місці деревце, яке навесні зацвіло пишним білим цвітом, а літом налилося червоними ягодами,

схожими на краплини крові. Милувалася дівчина-сиротина цвітом деревця, а як спробувала смачних ягід, то враз заснула. І сниться їй те деревце, що з нього вийшла постать матері, стала біля неї і каже:

– Видиш ня, донечко? – шепотіли люблячі уста. – Вишня, доню?

Із того часу те деревце називають Вишнею, материнською-берегинею....

II

Недалеко від однієї хати росла вишня. Стара-стара, уже половина гілок зовсім засохли, а на половині ще родили ой які смачні ягоди! Запам'яталося: весною зацвіла. Батько хотів зрубати вишню, бо вмирає, та мати сказала: «Не треба рубати. Цю вишню посадив ще твій дідусь. Хай вродять вишні на оцій гілці». Вродила вишня востаннє. Зібрала мати кісточки та й посадила в землю. Виросли з тих кісточок молоденькі вишні, стара вишня засохла, а молоді вже цвітуть і плодоносять. Отак, не вмерла, а продовжила свій рід; так і народ ніколи не вмере, поки живе Батьківщина. Бережімо те, що дороге нашим дідам та прадідам. Це пам'ять народу. Бо як втратить народ пам'ять – втратить і любов до своєї рідної Батьківщини.

Загадки про вишню

Зелені сирежки
На гіллі висіли,
На сонечці підсмажились
І почервоніли!
(Вишня, черешня)

Поміж листя-оксамиту дозрівають
серед літа, мов сирежки, червоненькі,
дрібні ягідки смачненькі.
(Вишні)

Червоний колір, винний смак,
кам'яне серце, у кого це так?
(Вишня)

Маленькі плоди, мов сережки повисли.

Червоні – солодкі, зелені – ще кислі.

(Вишні)

Результати флеш-мобу:

19 654 учнями загальноосвітніх середніх закладів та 6 181 вихованцем дошкільних навчальних закладів області висаджені 7 999 садженців вишні звичайної. Найактивнішими із них виявилися освітні установи Кривоозерського, Миколаївського, Новоодеського, Жовтневого, Братського, Єланецького районів.

Захід, ініційований кафедрою природничо-математичної освіти та

інформаційних технологій Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, відбувся під гаслом: «Із надією на мир!».

Перше деревце вишні було висаджене на педагогічному подвір'ї Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти Горбенком Сергієм Валентиновичем, педагогом-тренером Арбузинської ДЮСШ Арбузинської районної ради, учасником бойових дій у зоні АТО.

Висаджені вишні прикрашатимуть подвір'я дитячих садочків, шкіл та установ освіти як символ надії на мирне, щасливе майбутнє в єдиній рідній вишневій Україні

Підсумки екологічного флеш-мобу «Приєднайся до Дня довкілля – посади вишню»

№ з/п	Назва міста (району)	Висаджено вишень	Учасники – учні	Учасники – вихованці ДНЗ
1.	Миколаїв	56	504	730
2.	Первомайськ	305	603	27
3.	Вознесенськ	218	455	282
4.	Южноукраїнськ	98	538	527
5.	Очаків	61	145	144
6.	Арбузинський	404	453	215
7.	Баштанський	210	1 100	250
8.	Братський	557	1 246	318
9.	Березанський	109	170	127
10.	Березнегуватський	215	420	57
11.	Веселинівський	217	1 158	300
12.	Вознесенський	411	544	44
13.	Врадіївський	143	125	59
14.	Доманівський	226	127	99
15.	Єланецький	515	315	120
16.	Жовтневий	622	1 229	70
17.	Казанківський	103	1 600	523
18.	Кривоозерський	720	1 814	390
19.	Миколаївський	745	1 255	490
20.	Новобузький	301	2 841	733
21.	Новоодеський	614	812	277
22.	Очаківський	448	485	303
23.	Первомайський	217	536	26
24.	Снігурівський	384	1 179	70
	Усього	7 999	19 654	6 181

Учні Первомайської ЗОШ І–ІІІ ступенів № 17 Первомайської міської ради будуть закладати садок вишневий біля школи

*Будуть вареники з вишнями
Вихованці ДНЗ № 3 «Ромашка» Снігурівської районної ради*

Вихованці ДНЗ № 3 «Ромашка» Снігурівської районної ради

*Вихованці ДНЗ № 1 «Малятко» Снігурівської районної ради
садили вишні з піснями та віршами*

Учні Грейгівської ЗОШ І–ІІІ ступенів Жовтневої районної ради

Учні Миколаївської ЗОШ № 29 Миколаївської міської ради

*Перші кроки в садівництві.
Вихованці Іванівського ДНЗ «Казка» Арбузинської районної ради*

*Вареники з вишнями смакують учні Червонянської ЗОШ І–ІІ ступенів
Жовтневої районної ради*

Учні Червонянської ЗОШ І–ІІ ступенів Жовтневої районної ради

Література

1. Вишня – Символи України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://sites.google.com/site/simvoliuk/visna>.
2. Вишня-виросування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://agronomist.in.ua/sad/fruktovi-dereva/vishnya-viroshhuvannya.html>.
3. Герасимчук З. В. Перспективи озеленення у контексті збалансованості розвитку території України / З. В. Герасимчук // Науково-тематичний збірник : комунальне господарство міст. – 2009. – № 86. – С. 440–444.
4. Шевченко Т. Г. Кобзар : збірник / Т. Г. Шевченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.e-reading.club/book.php?book=1000311.
5. Кузнецов С. І. Екологічні передумови оптимізації вуличних насаджень Києва / С. І. Кузнецов, Ф. М. Левон, В. Ф. Пилипчук, М. І. Шумик // Питання біоіндикування та екології. – Вип. 3. Запоріжжя : ЗДУ, 1998. – С. 57–64.